

26 juni 2006

Vlaanderen en VN-resolutie 1325 inzake vrouwen, vrede en veiligheid

Nota in antwoord op de vraag van het Vlaams Parlement (Parl. St. VI. Parl. ,2004-05, nr. 68/5) “om een algemene stand van zaken te maken over de manier waarop het Vlaamse beleid uitvoering geeft en kan geven aan resolutie 1325 van de VN-Veiligheidsraad en tevens na te gaan wat de lacunes en obstakels zijn voor de uitvoering ervan en hoe die kunnen worden verholpen”.

Op 31 oktober 2000 heeft de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties unaniem resolutie 1325 inzake vrouwen, vrede en veiligheid aangenomen. Deze resolutie wordt aanzien als een mijlpaal voor de erkenning van de rol van vrouwen in het beheersen en oplossen van conflicten en in vredeshandhaving. De resolutie behandelt 3 thema's: de actieve betrokkenheid van vrouwen tijdens de verschillende fasen van een conflict, de nood aan een genderperspectief in programma's die gericht zijn op conflictpreventie, conflictresolutie of vredesopbouw en de bescherming van meisjes en vrouwen in gewapende conflicten.

In deze nota wordt onderzocht hoe Vlaanderen uitvoering kan geven aan deze resolutie. De nota geeft een overzicht van de bepalingen van de resolutie en geeft aan hoe ze op Vlaams niveau geïmplementeerd kunnen worden. Daarbij dient rekening gehouden te worden met de bevoegdheden van de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse gewest. Een aantal zaken die in de resolutie aan bod komen hebben betrekking op exclusieve federale bevoegdheden. Toch heeft ook Vlaanderen verschillende instrumenten in handen om aanbevelingen van resolutie 1325 uit te voeren. Een verhoogde vertegenwoordiging van vrouwen op alle besluitvormingsniveaus die belast zijn met het voorkomen, beheersen en beslechten van conflicten, kan een aandachtspunt zijn in het Vlaams beleid. Het aanbieden van vorming en sensibilisatie inzake gender en conflict is een ander initiatief dat Vlaanderen kan nemen ter implementatie van resolutie 1325. Daarnaast heeft Vlaanderen de mogelijkheid om via gouvernementele samenwerking en steun aan projecten van niet-gouvernementele en multilaterale organisaties deze beleidsprioriteit vorm geven.

1 Resolutie 1325

In oktober 2000 heeft de Veiligheidsraad zich gebogen over het vraagstuk van vrouwen in relatie tot vrede en veiligheid. In de discussie stond de behoefte aan een gender-benadering van VN-vredesoperaties en de rol van vrouwen bij het consolideren en handhaven van vrede centraal. Op 31 oktober 2000 aanvaardde de Veiligheidsraad unaniem resolutie 1325 (2000) inzake vrouwen, vrede en veiligheid¹. Resolutie 1325 wordt aanzien als een mijlpaal voor de erkenning van de rol van vrouwen bij het beheersen van conflicten, vredehandhaving en het oplossen van conflicten. Er wordt ook stilgestaan bij het feit dat vrouwen steeds meer een doelwit vormen in gewapende conflicten. Iedereen die betrokken is bij vredesoperaties wordt opgeroepen om rekening te houden met de gelijkwaardigheid van seksen en de bijzondere behoeften van vrouwen en meisjes die slachtoffer zijn geworden van gewapend geweld².

Resolutie 1325 wordt geprezen om zijn alomvattendheid, omdat er aandacht wordt gevraagd voor de rol van vrouwen tijdens de verschillende fasen van het conflict, en om zijn diepgang, omdat er vergaande veranderingen zullen nodig zijn in gewoontes, procedures en in de mentaliteit van alle betrokkenen om de resolutie te implementeren³. Het gevaar schuilt echter in de implementatie van de resolutie. De vaak algemene bewoordingen dienen vertaald te worden naar werkbare aanbevelingen naar de lidstaten en hun overheden toe, om te voorkomen dat de resolutie dode letter blijft.

In de inleiding van de resolutie wordt duidelijk verwezen naar twee voorgaande actieplannen die de basis hebben gelegd van resolutie 1325. Ten eerste verwijst de Veiligheidsraad naar het Actieprogramma van Beijing (A/52/231)⁴ evenals de verbintenissen die hieruit voortvloeien, vervat in het slotdocument van de 23ste Bijzondere Zitting van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties (A/S-23/10/Rev.1)⁵. Vooral het hoofdstuk “vrouwen en gewapende conflicten” heeft de resolutie sterk geïnspireerd. Ten tweede verwijst de Veiligheidsraad naar de Verklaring van Windhoek en het Actieplan van Namibië (S/2000/693), op touw gezet door de *Lessons Learned Unit* van het VN Departement Vredesoperaties waarin de dringende noodzaak om een

genderperspectief te integreren in vredesoperaties erkend wordt en in dit verband concrete aanbevelingen werden geformuleerd⁶.

Resolutie 1325 behandelt in grote lijnen 3 thema's:

- 1) De actieve betrokkenheid van vrouwen op het gebied van vrede en veiligheid: zowel in de fase van conflictpreventie, conflictresolutie als in de uitvoering van post-conflictprojecten of vredesoperaties.
- 2) De nood aan een genderperspectief in acties gericht op conflictpreventie, conflictresolutie, of vredesopbouw met aandacht voor opleidingen voor de betrokken troepen/personeel .
- 3) De bescherming van vrouwen en meisjes in gewapende conflicten.

De Veiligheidsraad richt zich in de resolutie tot de lidstaten, tot de Secretaris-Generaal van de VN, tot alle partijen bij een gewapend conflict en tot de Veiligheidsraad zelf. De paragrafen die gericht zijn aan de Secretaris-Generaal en de Veiligheidsraad worden hier niet verder besproken. In wat volgt concretiseren we de aanbevelingen aan de lidstaten om van daaruit te bekijken hoe Vlaanderen gevolg kan geven aan de resolutie.

De Veiligheidsraad van de Verenigde Naties:

- 1) Roept Lidstaten met klem op zorg te dragen voor een grotere vertegenwoordiging van vrouwen op alle besluitvormingsniveaus binnen nationale, regionale en internationale instellingen en organismen die belast zijn met het voorkomen, beheersen en oplossen van conflicten;
 - In het Actieplan van Beijing (1995) zijn de regeringen van over heel de wereld overeengekomen dat vrouwen voor minstens 30% in posities op besluitvormingsniveau vertegenwoordigd zouden moeten zijn. Dit doel is ver buiten bereik in de besluitvormingskaders die betrekking hebben op vrede en veiligheid. Vrouwen zijn significant ondervertegenwoordigd in vredesonderhandelingen, en vaak zelfs totaal afwezig⁷.
 - Lidstaten kunnen in eigen rangen meer vrouwelijke diplomaten, (top)ambtenaren en burgers aantrekken die betrokken zijn bij vredesoperaties of gedetacheerd worden naar internationale instellingen. Ook de deelname van vrouwelijke militairen aan vredesoperaties is belangrijk⁸.
 - Lidstaten kunnen op internationale fora aandringen op de betrokkenheid van vrouwen in vredesoperaties, conflictresolutie en vredesprocessen. De aanwezigheid van genderadviseurs in de staf van vredesoperaties bijvoorbeeld, is bijzonder nuttig gebleken⁹. Nederland is hierin zeer actief en pleit met regelmaat op diverse internationale fora voor de betrokkenheid van vrouwen in conflictresolutie en vredesprocessen¹⁰.
 - Lidstaten kunnen ook in conflictgebieden de betrokkenheid van vrouwen in vredesprocessen, waaronder vredesonderhandelingen, steunen. Concreet kan dit door financiële steun aan groepen vrouwen die streven naar vrede, via bilaterale relaties, internationale organisaties of NGO's. België bijvoorbeeld, heeft zich op de Conferentie van Tokio in 2002 ertoe verbonden de levensomstandigheden van de Afghaanse vrouwen te verbeteren zodat ze zouden bijdragen aan duurzame vrede en de heropbouw van hun land. België zal in de periode 2004-2006 vijf miljoen euro besteden aan het VN-ontwikkelingsprogramma (UNDP) en het VN-Vrouwenfonds (UNIFEM) voor de ondersteuning van vrouwen in Afghanistan¹¹.
- 2) Roept met klem de Secretaris-Generaal op meer vrouwen te benoemen als speciale vertegenwoordigers en gezanten, en roept Lidstaten op in dat licht kandidaten voor te dragen bij de Secretaris-Generaal voor opname in een geregeld geactualiseerde, centrale lijst van gegadigden;
 - De VN legt een lijst aan met experts op het gebied van vrede en veiligheid. Het is de verantwoordelijkheid van lidstaten om competente vrouwelijke kandidaten aan te reiken aan de Secretaris-Generaal zodat de ondervertegenwoordiging van vrouwen in deze functies weggewerkt kan worden.

- 3) Nodigt Lidstaten uit richtlijnen en materiaal voor opleidingen inzake de bescherming, de rechten, de bijzondere behoeften van vrouwen, en het belang van de betrokkenheid van vrouwen bij maatregelen voor de handhaving en opbouw van vrede – evenals cursussen rond HIV/AIDS-voorlichting – op te nemen in hun nationale opleidingsprogramma's voor militair en civiel politiepersoneel, voorafgaand aan VN-missies die betrekking hebben op de handhaving en de opbouw van vrede;
 - De training en opleiding van het personeel en de troepen die deelnemen aan dergelijke VN-missies is in de eerste plaats de verantwoordelijkheid van de lidstaten. Expertiseopbouw inzake genderaspecten kan verlopen via praktische korte en functiegerichte opleidingen tijdens verschillende fasen van de militaire loopbaan. Hierbij is het wenselijk te streven naar een verankering binnen de bestaande basisopleiding voor militairen die mogelijk deel zullen nemen aan vredesoperaties¹².
 - De VN en andere regionale organisaties reiken vaak bijkomende trainingen aan om de coherentie tussen de troepen te bevorderen.
- 4) Roept Lidstaten met klem op hun vrijwillige financiële, technische en logistieke ondersteuning van opleidingen rond seksegerelateerde kwesties te vergroten, met inbegrip van dergelijke opleidingen verzorgd door fondsen en programma's zoals UNIFEM, het VN-Kinderfonds (UNICEF) en het Bureau van de Hoge VN-Commissaris voor Vluchtelingen (UNHCR) en andere relevante organen;
- 5) Roept alle betrokkenen op bij onderhandelingen over en tenuitvoerlegging van vredesafspraken een genderperspectief te hanteren, met bijzondere aandacht voor onder meer:

- (a) de speciale behoeften van vrouwen en meisjes bij terugkeer en vestiging in hun vaderland, bij hun reïntegratie en bij wederopbouwprojecten na conflicten;
- (b) maatregelen ter ondersteuning van plaatselijke vredesinitiatieven van vrouwen en lokale processen voor het oplossen van conflicten, en voor maatregelen om vrouwen te betrekken bij andere mechanismen bij de implementatie van vredesakkoorden;
- (c) maatregelen die instaan voor de bescherming en naleving van de mensenrechten van vrouwen en meisjes, in het bijzonder voor zover deze de grondwet, het kiesstelsel, politie en justitie aangaan;

UNIFEM wijst erop dat vredesakkoorden uiterst belangrijk zijn omdat ze de basis vormen voor de nieuwe samenleving na het conflict. De verdeling van de macht, economische heropbouw, demobilisatie en reïntegratie van gewapende troepen, wetgeving, toegang tot land, onderwijs en gezondheidszorg, de status van ontheemden en de versterking van de civiele samenleving, over dit alles moet na conflicten onderhandeld worden. Post-conflict situaties bieden een unieke kans om instellingen en relaties binnen de samenleving te transformeren en daarbij gender gelijkheid ook (juridisch) te integreren. Bij de terugkeer van vluchtelingen en ontheemden is het bijzonder belangrijk hen bescherming te bieden. Hierin is een taak weggelegd voor de internationale gemeenschap¹³.

- 6) Doet een beroep op alle partijen bij een gewapend conflict om zich volledig te voegen naar de internationaal rechtsregels die van toepassing zijn op de rechten en de bescherming van vrouwen en meisjes, vooral als leden van de burgerbevolking, in het bijzonder de verplichtingen die op hen van toepassing zijn krachtens de Verdragen van Genève van 1949 (en de Aanvullende Procollen daarbij van 1977), het Vluchtelingenverdrag van 1951 (en het Protocol daarbij van 1967), het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie jegens vrouwen van 1979 (en het Facultatief Protocol daarbij van 1999) en het VN-Verdrag inzake de rechten van het kind van 1989 (en de twee Facultatieve Protocollen daarbij van 25 mei 2000), en om zich bewust te zijn van de bepalingen dienaangaande zoals verwoord in het Statuut van Rome van het Internationaal Strafhof;
- 7) Doet een beroep op alle partijen bij een gewapend conflict om speciale maatregelen te treffen ter bescherming van vrouwen en meisjes tegen seksegerelateerd geweld, in het bijzonder verkrachting en

andere vormen van seksueel geweld, en tegen alle andere vormen van geweld in het kader van gewapende conflicten;

- 8) Benadrukt de verantwoordelijkheid van alle Staten om een einde te stellen aan straffeloosheid en over te gaan tot vervolging van verdachten van volkenmoord, misdaden tegen de menselijkheid en oorlogsmisdaden, waaronder misdaden in de vorm van seksueel en ander geweld tegen vrouwen en meisjes, en wijst nadrukkelijk op de noodzaak om dergelijke misdaden voor zover mogelijk uit te sluiten van amnestiemaatregelen die vaak een onderdeel vormen van vredesakkoorden;
- 9) Doet een beroep op alle partijen bij een gewapend conflict om het civiele en humanitaire karakter van vluchtelingenkampen en -nederzettingen te eerbiedigen en om rekening te houden met de bijzondere behoeften van vrouwen en meisjes, ook bij de opzet en inrichting van die plaatsen, en herinnert in dat opzicht aan zijn resolutie 1208 (1998) van 19 november 1998 en 1296 (2000) van 19 april 2000 waarin de nood aan speciale beschermingsmaatregelen voor de meest kwetsbare groepen in Afrikaanse vluchtelingenkampen: vrouwen, kinderen en ouderlingen, onder de aandacht wordt gebracht¹⁴;
- 10) Spoort iedereen aan die betrokken is bij programma's voor ontwapening, demobilisatie en reïntegratie om de verschillende behoeften van mannelijke en vrouwelijke oud-strijders ter harte te nemen, evenals die van de personen die van hen afhankelijk zijn;

UNIFEM wijst erop dat vrouwen niet alleen slachtoffers zijn van conflict maar ook deelnemen aan gewapende conflicten. Terwijl een aantal vrouwen vrijwillig deel uitmaken van de gewapende groepen wordt een groot deel hiertoe gedwongen en worden ze geregeld als (sexuele) slaven ingezet. Bij het opzetten van programma's voor ontwapening, demobilisatie en reïntegratie moeten vrouwen volledig deel uitmaken van het project. Niet alleen vanuit een slachtofferbenadering, vrouwen moeten ook een rol toebedeeld krijgen bij de uitvoering van het project, bijvoorbeeld bij de inzameling van wapens¹⁵.

2 Implementatie van Resolutie 1325 op Vlaams niveau

2.1 Bevoegdheden van Vlaanderen

Een implementatie van deze richtlijn op Vlaams niveau houdt rekening met de bevoegdheden van Vlaanderen op het gebied van buitenlandse zaken en ontwikkelingssamenwerking. Het beginsel *in foro interno in foro externo* is sinds 1993 het uitgangspunt voor de bevoegdheidsverdeling tussen het federale niveau en de gewesten en gemeenschappen inzake buitenlandse betrekkingen¹⁶. "Artikel 167§1 van de Grondwet bevestigt dat de gemeenschappen en gewesten bevoegd zijn om 'de internationale samenwerking' te regelen 'voor de aangelegenheden waarvoor zij door of krachtens de Grondwet bevoegd zijn'¹⁷. Het begrip "internationale samenwerking" heeft een ruime draagwijdte en omvat ook het ontwikkelingssamenwerkingbeleid. Gemeenschappen en gewesten zijn dus voor hun interne bevoegdheden ook extern bevoegd. Inzake ontwikkelingssamenwerking is er sprake van exclusieve en parallelle bevoegdheden: de federale staat is exclusief bevoegd inzake ontwikkelingssamenwerking voor de federale aangelegenheden zoals justitie. De federale staat en de gemeenschappen of gewesten zijn daarenboven parallel bevoegd voor de gemeenschaps- en gewestaangelegenheden zoals onderwijs of landbouw¹⁸.

Heel wat zaken die de Veiligheidsraad in resolutie 1325 aan de lidstaten vraagt, hebben betrekking op exclusieve federale bevoegdheden. Zaken met betrekking tot de VN-vredesoperaties, het *mainstreamen* van gender in militaire opleidingen, de erkenning van vluchtelingen, de diplomatieke vertegenwoordiging of de juridische vervolging van verdachten van volkerenmoord, misdaden tegen de menselijkheid en oorlogsmisdaden behoren hiertoe. Er werden op federaal niveau dan ook reeds verschillende initiatieven genomen. De Raad van de Gelijke

Kansen voor Mannen en vrouwen heeft in februari 2005, op vraag van de minister van justitie¹⁹, een advies geformuleerd over de implementatie van resolutie 1325 in België²⁰. Daarnaast heeft de Commissie Vrouwen en Ontwikkeling (DGOS) naar aanleiding van haar conferentie 'vrouwen oorlog en vrede' een aantal aanbevelingen opgesteld over de implementatie van resolutie 1325 die op het federale beleid betrekking hebben²¹. In de Kamer en de Senaat werden er sinds 2000 reeds verschillende resoluties ingediend over vrouwen, vrede en veiligheid waarin gevraagd wordt dat de federale regering een voortrekkersrol zou spelen in de uitvoering van resolutie 1325²². Tot slot heeft federaal minister voor ontwikkelingssamenwerking De Decker in 2006 een rapport uitgebracht waarin hij de bijdrage van België aan het Pekingrapport beschrijft. In het hoofdstuk Vrouwen en Gewapende Conflicten stelt hij dat Resolutie 1325 volledig kadert in één van de drie prioritaire actieterrains van de Belgische ontwikkelingssamenwerking, namelijk "de participatie van vrouwen bij opbouw van vrede en veiligheid, inclusief de strijd tegen seksueel geweld"²³. De minister maakt ook concreet op welke manier (via gouvernementele, niet-gouvernementele en multilaterale samenwerking) deze doelstelling nagestreefd wordt.

Ook Vlaanderen heeft via haar buitenlands- en ontwikkelingsbeleid heel wat potentieel om bij te dragen tot de implementatie van resolutie 1325 inzake vrouwen, vrede en veiligheid. In de beleidsbrief van minister Bourgeois, waarin hij zijn beleidsprioriteiten inzake buitenlands beleid voor 2005-2006 voorstelt, kondigt de minister aan om op de begroting van 2006 middelen vrij te maken die specifiek ter ondersteuning van vredesbevorderende initiatieven kunnen worden aangewend. Speciale aandacht zou gaan naar de westelijke Balkan – in het bijzonder Kosovo – en naar Palestina²⁴. Vlaanderen kan via gouvernementele samenwerking, of via steun aan projecten van niet-gouvernementele organisaties en multilaterale organisaties deze beleidsprioriteit concreet maken. Het is belangrijk dat Vlaanderen bij de uitvoering van dit beleid de aanbevelingen van resolutie 1325 in acht neemt, en dus rekening houdt met de betrokkenheid van vrouwen in de verschillende fasen van een conflict/vredesopbouw.

De meeste projecten die Vlaanderen steunt in het kader van haar ontwikkelingsbeleid zijn niet rechtstreeks gericht op conflictpreventie of vredesopbouw, maar kunnen onrechtstreeks wel bijdragen tot een versterking van de civiele samenleving en duurzame vrede. In de bilaterale samenwerking met de twee partnerlanden: Zuid-Afrika en Mozambique, werden de prioriteiten vastgesteld op basis van de prioriteiten van de provinciale overheden zelf. Landbouw, voedselveiligheid, lokaal ondernemerschap en de preventie van HIV/AIDS in Zuid-Afrika, gezondheidszorg, met speciale aandacht voor HIV/AIDS, in Mozambique. Daarnaast zijn duurzame economie, ontwikkelingseducatie en media, gemeentelijke ontwikkelingssamenwerking, de Millennium Development Goals (waarbij Vlaanderen zich richt op gezondheidszorg) en noodhulp de thema's van het Vlaams ontwikkelingsbeleid²⁵.

2.2 Manier waarop het Vlaamse beleid uitvoering kan geven aan resolutie 1325

De Vlaamse bijdrage tot de implementatie van de VN-resolutie inzake vrouwen, vrede en veiligheid kan liggen in:

- 1) Verhoogde vertegenwoordiging van vrouwen op alle besluitvormingsniveaus die belast zijn met het voorkomen, beheersen en beslechten van conflicten.
 - De diplomatieke en consulaire vertegenwoordiging is een federale bevoegdheid. Ook de vertegenwoordiging van vrouwen in het leger is geen Vlaamse materie. Wel zijn er samenwerkingsakkoorden afgesloten waardoor vertegenwoordigers voor gemeenschappen en gewesten (met de titel van attaché of afgevaardigde) opgenomen worden in Belgische diplomatieke en consulaire lijst van de post in het buitenland²⁶. In de opbouw van een "Vlaams diplomatiek korps" zou de vertegenwoordiging van vrouwen een belangrijk aandachtspunt moeten zijn. Momenteel zijn er negen vertegenwoordigers van de Vlaamse regering in het diplomatiek korps, dit zijn allen mannen²⁷. Daarnaast financiert Vlaanderen stages aan internationale instellingen. Bij de selectie van de kandidaten streeft Vlaanderen naar een gelijke vertegenwoordiging van mannen en

- vrouwen²⁸. Vlaanderen stuurt ook experts uit naar het buitenland in het kader van buitenlands handel, toerisme Vlaanderen, het landbouwbeleid en het ontwikkelingsbeleid. Vooral dit laatste is relevant in het licht van resolutie 1325. Het VVOB heeft 8 vertegenwoordigers in het buitenland waarvan vijf mannen en drie vrouwen²⁹. Deze taak zal overgenomen worden door het Vlaams Agentschap Internationale Samenwerking.
- In conflictregio's zelf kan Vlaanderen bijdragen tot een grotere betrokkenheid van vrouwen in vredesprocessen door de ondersteuning van vrouwenorganisaties of door steun aan projecten die bijdragen tot duurzame vrede waarbij vrouwen nauw betrokken zijn. Vlaanderen kan hiertoe bijdragen door haar buitenlands beleid of haar ontwikkelingssamenwerkingbeleid. In de bilaterale samenwerking met Oekraïne bijvoorbeeld staan capaciteitsopbouw en conflictpreventie centraal³⁰. Voor de uitwerking van dit beleid dient resolutie 1325 in acht genomen te worden. Ook in Israël/Palestina en andere partnerlanden van Vlaanderen is het wenselijk dat een genderperspectief geïntegreerd wordt in de (vredes)projecten die Vlaanderen ondersteunt. In haar ontwikkelingsbeleid heeft Vlaanderen gender reeds opgenomen in de strategienota's met haar partnerlanden als transversaal thema en specifiek aandachtspunt. In sommige projecten zoals de Vlaamse steun aan het UNAIDS programma in Mozambique, waarin de groeiende vervrouwelijking van HIV/AIDS aangepakt wordt, ligt de focus specifiek op vrouwen. In andere projecten is het genderperspectief minder zichtbaar³¹.
 - In de voorbereidende vergaderingen die voorafgaan aan internationale vergaderingen van de Verenigde Naties, van de Europese Unie, de wereldhandelsorganisatie, de OESO, de Raad van Europa en de internationale financiële instellingen kan Vlaanderen voor haar exclusieve of gemengde bevoegdheden bijdragen aan de Belgische standpuntbepaling en het initiatief nemen om te pleiten voor een grotere aandacht voor de genderproblematiek in projecten die betrekking hebben op conflictpreventie, conflictresolutie of vredesopbouw ter uitvoering van resolutie 1325³².
- 2) Vlaanderen is uitstekend geplaatst om financiële, technische en logistieke ondersteuning van opleidingen rond seksegerelateerde kwesties te bieden. Onderwijs en vorming zijn immers gemeenschapsbevoegdheden. Bovendien is sensibilisatie en educatie één van de prioritaire thema's van het Vlaamse ontwikkelingsbeleid³³.
- Vlaanderen kan zelf haar opleidingsmodules/educatiepakketten ontwikkelen over vrouwen in conflictsituaties. Dit kan door NGO's te ondersteunen die dergelijke opleidingen ontwikkelen. Sinds 2004 heeft Vlaanderen een decreet inzake ontwikkelingseducatie. Hierin staat dat gender als transversaal thema geïntegreerd moet worden in de projecten rond ontwikkelingseducatie. Ook de vredesproblematiek wordt als mogelijk thema naar voor gehaald. In 2005 werden 9 projecten geselecteerd. Al deze projecten dienen een genderperspectief te integreren, maar geen van de projecten gaat over vrede en veiligheid³⁴. De doelgroep van het Vlaams Beleid inzake ontwikkelingseducatie is bovendien de bevolking van de Vlaamse Gemeenschap. Daar waar resolutie 1325 voornamelijk betrekking heeft op rechtstreeks betrokkenen van conflicten en vredesmissies.
 - Belangrijker in het licht van resolutie 1325 is dat Vlaanderen op bilateraal vlak dergelijke projecten kan steunen om de bevolking in (post)conflictgebieden voor te lichten, vrouwen te wijzen op hun rechten en projecten te steunen die vrouwen betrekken bij de wederopbouw van hun samenleving. Als donor kan Vlaanderen gender op de agenda zetten in de projecten die ze ondersteunt of rechtstreeks steun bieden aan vrouwennetwerken.
 - Vlaanderen financiert een aantal programma's en projecten van multilaterale organisaties. Voor de ontwikkeling van opleidingen en onderzoek over seksegerelateerde kwesties en conflict kan Vlaanderen bijdragen aan fondsen en programma's zoals het VN-vrouwenfonds (UNIFEM), het VN kinderfonds (UNICEF), het VN-departement vredesoperaties (UNDPKO) en anderen relevante organen.

- Bijkomend kan Vlaanderen investeren in onderzoek naar de gevolgen van gewapende conflicten voor vrouwen en meisjes, eventueel gelieerd aan programma's op het terrein (onder meer programma's voor demobilisatie, ontwapening, reïntegratie en vredesopbouw) over de impact van deze interventies op vrouwen en meisjes³⁵.
- 3) Vlaanderen financiert een aantal programma's en projecten van multilaterale organisaties. Dat is het geval voor de UNESCO, de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO), de Wereldgezondheidsorganisatie (WGO) en de Wereldhandelsorganisatie (WHO). Het gespecialiseerde UNAIDS ontvangt van Vlaanderen steun voor zijn structurele werking. Via de bijdragen aan projecten van deze multilaterale organisaties kan het Vlaams beleid haar eigen accenten leggen. Op die manier kan Vlaanderen bijdragen aan de implementatie van resolutie 1325 door steun aan projecten die gericht zijn op de betrokkenheid van vrouwen in conflictpreventie/conflictoresolutie of zich richten op de gevolgen van gewapende conflicten voor vrouwen en meisjes.
 - 4) Daarnaast bestaat er een aparte budgetlijn voor noodhulp bij humanitaire crisissen, waartoe ook oorlogen behoren. Vlaanderen kan via gespecialiseerde NGO's of multilaterale organisaties een eigen bijdrage leveren bij humanitaire crises en daarbij aandacht besteden aan de speciale behoeften van vrouwen en meisjes voor, tijdens en na gewapende conflicten³⁶. In 2005 heeft Vlaanderen onder meer steun verleend aan de Palestijnse gebieden (via UN Refugees and Works Agency), aan de tsunami in Zuid-Oost Azië (Tsunami 1212), aan Pakistan (via UNICEF en het Rode Kruis), en anderen³⁷.
 - 5) De Vlaamse gemeenschap dient in overeenstemming met resolutie 1325 in de opvang van (kandidaat) vluchtelingen uit conflictgebieden rekening te houden met de speciale behoeften van vrouwen en meisjes.
 - 6) Vlaanderen dient ten allen tijde het internationaal recht te respecteren.

3 Samenvatting

Samenvattend kunnen we stellen dat het Vlaams beleid zowel intern, bilateraal als multilateraal haar steentje kan bijdragen tot de implementatie van resolutie 1325. Toch wordt de bijdrage van Vlaanderen aan de implementatie van de richtlijn beperkt doordat een aantal bevoegdheden ter uitvoering van resolutie 1325 op federaal niveau liggen zoals opleidingen voor militairen die deelnemen aan vredesoperaties, de uitvoering van VN-programma's voor ontwapening, demobilisatie en reïntegratie, het onderhandelen van vredesakkoorden, de asielprocedure, de berechting van oorlogsmisdaden, misdaden tegen de menselijkheid en genocide, de vertegenwoordiging in het Europees Gemeenschappelijk Buitenlands en Veiligheidsbeleid (GBVB) inclusief het Europees defensiebeleid.

Het Vlaams buitenlands beleid kan er intern wel voor zorgen dat vrouwen beter vertegenwoordigd zijn in diplomatieke functies. In haar bilaterale relaties (die zowel rechtstreeks met de overheid als via indirecte partners kunnen verlopen) kan Vlaanderen in haar buitenlands beleid en ontwikkelingsbeleid meer aandacht besteden aan de problematiek inzake vrouwen en gewapende conflicten. In de door haar ondersteunde programma's voor conflictpreventie, beheersing, conflictoresolutie en vredesopbouw kan de Vlaamse regering als donor erop toezien dat het genderperspectief geïntegreerd wordt. Het Vlaams Agentschap voor Internationale Samenwerking dient gender als een beleidsoverschrijdend en prioritair actieveld te waarderen. Op multilateraal vlak tenslotte kan het Vlaams beleid projecten steunen van internationale organisaties die gericht zijn op de rol van vrouwen in gewapende conflicten. Voor een coherent beleid ter implementatie van VN-resolutie 1325 zullen de verschillende overheden van de federale staat de krachten moeten bundelen.

- ¹ VN-Veilighedsraad (2000), *Resolutie 1325 (2000)*. Geconsulteerd op 19 juni 2006 via <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N00/720/18/PDF/N0072018.pdf?OpenElement>
- ² Peacewomen (2006). *Vertaling resolutie 1325 van de Veiligheidsraad*. Geconsulteerd op 19 juni 2006 via <http://www.peacewomen.org/1325inTranslation/1325Dutch.html>
- ³ UNIFEM (2004). *Women peace and security: UNIFEM supporting implementation of Security Council Resolution 1325*. Geconsulteerd op 19 juni 2006 via <http://www.unifem.org/attachments/products/supporting1325.pdf>
- ⁴ VN-Algemene Vergadering (1998). *Follow-up to the Fourth World Conference on Women and full implementation of the Beijing Declaration and the Platform for Action*. Geconsulteerd op 19 juni 2006 via <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N98/772/99/PDF/N9877299.pdf?OpenElement>
- ⁵ VN-Algemene Vergadering (2000). *Report of the Ad Hoc Committee of the Whole of the twenty-third special session of the General Assembly*. Geconsulteerd op 19 juni 2006 via <http://www.un.org/womenwatch/daw/followup/as2310rev1.pdf>
- ⁶ United Nations Transitional Assistance Group, Windhoek, Namibia (2000). *Verklaring van Windhoek*. Geconsulteerd op 19 juni 2006 via http://www.un.org/womenwatch/osagi/wps/windhoek_declaration.pdf
- ⁷ UNIFEM. *Security Council Resolution 1325 annotated and explained*. Geconsulteerd op 19 juni 2006 via http://www.womenwarpeace.org/toolbox/Annotated_1325.pdf
- ⁸ De Hoop Scheffer, J., Van der Knaap, C. *Kamerbrief: Notitie stand van zaken mbt uitvoering van de aanbevelingen Veiligheidsraad resolutie 1325 vrouwen, vrede en veiligheid*, Nederlands Parlement, 26 maart 2003.
- ⁹ United Nations Transitional Assistance Group, Windhoek, Namibia (2000). *Verklaring van Windhoek*. Geconsulteerd op 19 juni 2006 via http://www.un.org/womenwatch/osagi/wps/windhoek_declaration.pdf
- ¹⁰ De Hoop Scheffer, J., Van der Knaap, C. *Kamerbrief: Notitie stand van zaken mbt uitvoering van de aanbevelingen Veiligheidsraad resolutie 1325 vrouwen, vrede en veiligheid*, Nederlands Parlement, 26 maart 2003.
- ¹¹ Federale Overheidsdienst Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking (2006) *Bijdrage van de minister van ontwikkelingssamenwerking Armand De Decker aan het Pekingrapport 2004-2005*. Geconsulteerd op 19 juni 2006 via http://www.dgcb.be/documents/nl/themas/gender/pekingrapport_2004_2005_nl.pdf
- ¹² De Hoop Scheffer, J., Van der Knaap, C. *Kamerbrief: Notitie stand van zaken mbt uitvoering van de aanbevelingen Veiligheidsraad resolutie 1325 vrouwen, vrede en veiligheid*, Nederlands Parlement, 26 maart 2003.
- ¹³ UNIFEM. *Security Council Resolution 1325 annotated and explained*. Geconsulteerd op 19 juni 2006 via http://www.womenwarpeace.org/toolbox/Annotated_1325.pdf
- ¹⁴ UNIFEM. *Security Council Resolution 1325 annotated and explained*. Geconsulteerd op 19 juni 2006 via http://www.womenwarpeace.org/toolbox/Annotated_1325.pdf
- ¹⁵ UNIFEM. *Security Council Resolution 1325 annotated and explained*. Geconsulteerd op 19 juni 2006 via http://www.womenwarpeace.org/toolbox/Annotated_1325.pdf
- ¹⁶ De grondwetgever en de bijzondere wetgever hielden in 1993 drie basisbeginselen voor ogen: 1) de autonomie van gewesten en gemeenschappen (in foro interno in foro externo), 2) de eenheid van het Belgische buitenlandse beleid en 3) de eerbied voor het internationale en Europese publiekrecht. Velaers, J. (2006), "In foro interno in foro externo": de internationale bevoegdheden van gemeenschappen en gewesten, in F. Judo en G. Geudens (Eds.), Staatsrechtconferentie 2005 Vlaamse Juristenvereniging, internationale betrekkingen en federalisme, Gent: Larcier, 3-86.
- ¹⁷ Velaers, J. (2006), "In foro interno in foro externo": de internationale bevoegdheden van gemeenschappen en gewesten, in F. Judo en G. Geudens (Eds.), Staatsrechtconferentie 2005 Vlaamse Juristenvereniging, internationale betrekkingen en federalisme, Gent: Larcier, 3-86, p7.
- ¹⁸ Velaers, J. (2006), "In foro interno in foro externo": de internationale bevoegdheden van gemeenschappen en gewesten, in F. Judo en G. Geudens (Eds.), Staatsrechtconferentie 2005 Vlaamse Juristenvereniging, internationale betrekkingen en federalisme, Gent: Larcier, 3-86.
- ¹⁹ Het advies werd aangevraagd door de vice-minister en minister van justitie. De Béthune, S., schriftelijke vraag 3-2077 dd 25 april 2006 tot minister Onkelinx, *Bulletin van vragen en antwoorden 3-65*, Senaat.
- ²⁰ Raad van de Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen (2005), *Advies nr 92 van Bureau van de Raad voor Mannen en Vrouwen van 11 februari 2005 inzake resolutie 1325*. Geconsulteerd op 19 juni 2006 via <http://www.raadvandegelijkekansen.be/navigatieframeset.htm>
- ²¹ DGOS – Commissie Vrouwen en Ontwikkeling (2004), *Conferentie vrouwen, oorlog en vrede – voorlopige aanbevelingen*. Geconsulteerd op 19 juni 2006 via http://www.dgos.be/documents/nl/themas/gender/conferentie_vrouwen_oorlog_vrede_aanbevelingen.doc
- ²² De Béthune, S., Thijs, E., Voorstel van resolutie (2-732) en (3-158), *Voorstel van resolutie betreffende vrouwen in gewapende conflicten en de rol van vrouwen in de preventie en beheersing van conflicten*, Senaat, 3 mei 2001.

- De Béthune, S., Roelants du Vivier, F., De Schamphelaere, M., Voorstel van resolutie (3-902), *Voorstel van resolutie over vrouwen, vrede en veiligheid*, Senaat, 17 november 2004.
- De Roeck, J., Vandenberghe, L., Galand, P., Voorstel van resolutie (3-926), *Voorstel van resolutie betreffende de bevordering van de rol van vrouwen bij vredesopbouw en een federaal actieplan voor de uitvoering van resolutie 1325*, Senaat, 19 november 2004.
- Belhouari, T., Ghenne, V., Déom, V., Voorstel van resolutie (51-2521), *Voorstel van resolutie betreffende de versterking van de rol van de vrouw in het vredesproces*, Kamer van volksvertegenwoordigers, 1 juni 2006.
- ²³ Federale Overheidsdienst Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking (2006) *Bijdrage van de minister van ontwikkelingssamenwerking Armand De Decker aan het Pekingrapport 2004-2005*. Geconsulteerd op 19 juni 2006 via <http://www.dgcd.be/documents/nl/themas/gender/pekingrapport_2004_2005_nl.pdf>
- ²⁴ Bourgeois, G., *Beleidsbrief Buitenlands Beleid, Beleidsprioriteiten 2005-2006 stuk 546 (2005-2006) – nr 1*, Vlaams Parlement, 25 oktober 2005.
- ²⁵ Departement Internationaal Vlaanderen (2006), *De Vlaamse ontwikkelingssamenwerking, activiteitenverslag 2005*, Brussel: Colofon, Vlaamse overheid.
- ²⁶ Velaers, J. (2006), "In foro interno in foro externo": *de internationale bevoegdheden van gemeenschappen en gewesten*, in F. Judo en G. Geudens (Eds.), Staatsrechtconferentie 2005 Vlaamse Juristenvereniging, internationale betrekkingen en federalisme, Gent: Larcier, 3-86.
- ²⁷ <http://docs.vlaanderen.be/buitenland/vertegenwoordigers/regering_vtw.htm>
- ²⁸ Vlaamse regering (2001), *Reglement houdende de toekenning van een financiële tegemoetkoming voor een stage bij multilaterale organisaties*. Geconsulteerd op 19 juni 2006 via <<http://docs.vlaanderen.be/channels/hoofdmenu/vlaanderenint/pdf/reglement%20stages.pdf>>
- ²⁹ <http://docs.vlaanderen.be/buitenland/vertegenwoordigers/regering_vtw.htm>
- ³⁰ Bourgeois, G., *Beleidsbrief Buitenlands Beleid, Beleidsprioriteiten 2005-2006 stuk 546 (2005-2006) – nr 1*, Vlaams Parlement, 25 oktober 2005.
- ³¹ Departement Internationaal Vlaanderen (2006), *De Vlaamse ontwikkelingssamenwerking, activiteitenverslag 2005*, Brussel: Colofon, Vlaamse overheid.
- ³² Vlaamse overheid (2006), *Internationaal Vlaanderen, uw wegwijzer binnen het departement*. Geconsulteerd op 19 juni 2006 via <http://docs.vlaanderen.be/channels/hoofdmenu/vlaanderenint/Ontwikkelingssamenwerking/Beleid_context_1.jsp>
- ³³ Vlaamse overheid (2006), *Internationaal Vlaanderen, uw wegwijzer binnen het departement*. Geconsulteerd op 19 juni 2006 via <http://docs.vlaanderen.be/channels/hoofdmenu/vlaanderenint/Ontwikkelingssamenwerking/Beleid_context_1.jsp>
- ³⁴ Vlaamse overheid (2006), *Vlaamse ontwikkelingssamenwerking, sensibilisatie en ontwikkelingseducatie*. Geconsulteerd op 19 juni via <http://docs.vlaanderen.be/channels/hoofdmenu/vlaanderenint/Ontwikkelingssamenwerking/Sensibilisering_Educatie.jsp>
- ³⁵ Raad van de Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen (2005), *Advies nr 92 van Bureau van de Raad voor Mannen en Vrouwen van 11 februari 2005 inzake resolutie 1325*. Geconsulteerd op 19 juni 2006 via <<http://www.raadvandegelijkekansen.be/navigatieframeset.htm>>
- ³⁶ Vlaamse overheid (2006), *Internationaal Vlaanderen, uw wegwijzer binnen het departement*. Geconsulteerd op 19 juni 2006 via <http://docs.vlaanderen.be/channels/hoofdmenu/vlaanderenint/Ontwikkelingssamenwerking/Beleid_context_1.jsp>
- ³⁷ Departement Internationaal Vlaanderen (2006), *De Vlaamse ontwikkelingssamenwerking, activiteitenverslag 2005*, Brussel: Colofon, Vlaamse overheid.